

JORDAN B.
PETERSON

**12 REGLES
PER VIURE**

UN ANTÍDOT CONTRA EL CAOS

«El pensador més polèmic i influent
del nostre temps», **THE SPECTATOR**

JORDAN B. PETERSON

12 REGLES
PER VIURE

Un antídod contra el caos

Traducció d'Alba Dedeu

TÍTOL ORIGINAL: *12 RULES FOR LIFE*

PRIMERA EDICIÓ: NOVEMBRE DEL 2018

© DR. JORDAN B. PETERSON PER ACORD AMB COOKE MCDERMID AGENCY,
THE COOKE INTERNATIONAL AND INTERNATIONAL EDITORS. CO.
PUBLICAT ORIGINALMENT EN ANGLÈS PER RANDOM HOUSE CANADÀ.

© DE LA TRADUCCIÓ: ALBA DEDEU, 2018

© DE LES IL·LUSTRACIONS DE L'INTERIOR: LUMINATE PSYCHOLOGICAL SERVICES, LTD., 2018

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U., 2018

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2437-0

DIPÒSIT LEGAL: B. 22.583-2018

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, S.L.

IMPRÈS A: ROMANYÀ VALLS

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

ÍNDEX

<i>Nota preliminar</i>	7
Regla 1: Redreça l'esquena i tira les espatlles enrere . .	21
Regla 2: Tracta't a tu mateix com a algú a qui tens la responsabilitat d'ajudar	59
Regla 3: Fes-te amic de persones que volen el millor per a tu	101
Regla 4: Compara't amb qui eres ahir, no amb qui una altra persona és avui	123
Regla 5: No deixis que els teus fills es comportin d'una manera que te'ls faci desagradables	157
Regla 6: Endreça-ho tot a casa teva abans de criticar el món	199
Regla 7: Dedicat al que té sentit (no al que et convé)	215
Regla 8: Digues la veritat, o, almenys, no diguis mentides	267
Regla 9: Assumeix que la persona a qui escoltes pot saber alguna cosa que tu no saps	303
Regla 10: Sigues precís quan parles	333
Regla 11: No molestis els nens quan patinen	365
Regla 12: Quan et trobis un gat pel carrer, acaricia'l . .	427
<i>Conclusió</i>	451
<i>Agraïments</i>	467
<i>Notes</i>	469

REGLA I

Redreça l'esquena i tira les espatlles enrere

ELS LLAMÀNTOLS I EL TERRITORI

Si ets com la majoria de la gent, no sols pensar en els llamàntols² tret que te n'estiguis menjant un. No obstant això, aquests crustacis interessants i deliciosos són realment dignes de consideració. El seu sistema nerviós és relativament simple, amb neurones (les cèl·lules màgiques del cervell) grosses i fàcilment observables. Gràcies a aquest fet, els científics han pogut traçar els circuits neurals dels llamàntols amb molta precisió. Això ens ha ajudat a entendre l'estructura i la funció del cervell i el comportament d'animals més complexos, incloent-hi els éssers humans. Els llamàntols i tu teniu més coses en comú del que podries pensar (sobretot quan et poses vermell de ràbia, ha ha).

Els llamàntols viuen al fons marí. Necessiten tenir-hi un cau, una zona dins de la qual cacen i es dediquen a furgar buscant els bocins d'aliment dispersos que cauen contínuament de molt més amunt, allà on les escenes caòtiques de carnisseria i mort són constants. Els cal un lloc segur, que els permeti fer una caça i una recollecció decents. Els cal una casa.

Això pot suposar un problema, perquè de llamàntols n'hi ha molts. ¿Què passa si dos llamàntols ocupen el mateix terri-

tori al fons del mar alhora, i tots dos decideixen que hi volen viure? ¿Què passa si hi ha centenars de llamàntols, cadascun dels quals malda per guanyar-se la vida i pujar una família en el mateix superpoblat espai de sorra i detritus?

Hi ha altres animals que s'enfronten al mateix problema. Quan els ocells cantors es desplacen al nord a la primavera, per exemple, s'embarquen en unes disputes territorials ferotges. Les melodies que canten, i que a nosaltres, els humans, ens semblen tan pacífiques i belles, són cants de sirena i crits de domini. Un ocell cantor, amb la melodiositat brillant que el caracteritza, és un petit guerrer que proclama la seva sobirania. Prenguem com a exemple el caragolet, un ocell cantor petit i enèrgic que s'alimenta d'insectes i és comú a l'Amèrica del Nord. Un caragolet acabat d'arribar necessita un lloc arrecerat per construir-hi el niu, que el protegeixi del vent i de la pluja. Vol que quedi a prop de l'aliment i que resulti atractiu per a les parelles potencials. També vol convèncer els altres caragolets que vulguin aquell espai que se n'han de mantenir apartats.

ELS OCELLS I EL TERRITORI

Quan tenia deu anys, el meu pare i jo vam dissenyar una caseta per a una família de caragolets. Tenia l'aspecte d'un carro allargat amb la coberta bombada, i a la part frontal hi havia una porta d'entrada de tres o quatre centímetres. Això la convertia en una casa adequada per a caragolets, que són minúsculs, i menys adequada per a altres ocells de mida més gran, que no hi podrien entrar. La nostra veïna, que era una senyora d'edat avançada, també tenia una caseta per a ocells, que li havíem construït nosaltres amb una vella bota de goma quan fèiem la nostra. Hi vam practicar una obertura prou gran perquè hi entrés un pit-roig. La nostra veïna tenia moltes ganes que l'ocupessin.

Al cap de poc, un caragolet va descobrir la nostra caseta i s'hi va instal·lar. Durant les primeres setmanes de la primavera vam sentir constantment la seva melodia llarga i plena de reflets. Després de convertir el petit carro cobert en el seu niu, tanmateix, el nostre nou inquilí plumífer va començar a ficar branquetes a la bota de la nostra veïna, que li quedava a prop. N'hi va entaforar tantes que cap altre ocell, ni gran ni petit, no hauria pogut entrar-hi. A la nostra veïna no li va fer gaire gràcia aquella mesura preventiva, però no es podia fer res per evitar-ho. «Si baixem la bota», va dir el meu pare, «la netegem i la tornem a posar a l'arbre, el caragolet la tornarà a omplir de branques». Els caragolets són petits i bufons, però són implacables.

L'hivern anterior jo m'havia trencat la cama esquiant —la primera vegada que baixava pendent avall— i havia rebut una suma de diners d'una assegurança de l'escola destinada a premiar els nens desafortunats i maldestres. Amb aquells diners em vaig comprar una gravadora (cosa que en aquella època era una novetat d'alta tecnologia). El meu pare em va proposar que m'assegués al jardí del darrere, gravés la melodia del caragolet, la hi posés i observés què passava. Vaig sortir, doncs, a la llum brillant de la primavera i vaig gravar uns quants minuts de la melodia amb què el caragolet proclamava furiosament els seus drets sobre el territori. Tot seguit, vaig deixar que se sentís la veu. Aquell petit ocell, que feia un terç de la mida d'un pardal, va començar a envestir-me a mi i a la gravadora, baixant en picat cada vegada i quedant-se a pocs centímetres de l'altaveu. Aquella mena de comportament el vam veure moltes vegades, fins i tot sense fer servir cap gravadora. Si un ocell més gros gosava simplement posar-se per descansar en un dels arbres que quedaven vora la nostra caseta, era probable que acabés expulsat de la branca per un caragolet kamikaze.

Ara bé, els caragolets i els llamàntols són molt diferents. Els llamàntols no volen, no canten i no es posen als arbres.

Els caragolets tenen plomes, no pas una closca dura. No poden respirar sota l'aigua, i rarament acaben servits amb mantega. I, tanmateix, l'una i l'altra espècie també s'assemblen en aspectes importants. Totes dues estan obsessionades per l'estatus i la posició, per exemple, com moltíssims altres animals. El zoòleg i expert en psicologia comparada noruec Thorlief Schjelderup-Ebbe va observar (l'any 1921) que fins i tot els pollastres domèstics comuns tenien una jerarquia social.³

La determinació de «qui és qui» en el món dels pollastres té conseqüències importants per a la supervivència de cada au individual, sobretot en temps d'escassetat. Els animals que sempre tenen accés prioritari a qualsevol menjar que se'ls escampi al matí pel pati són les celebritats. Després vénen els suplents, els paràsits i els aspirants. Llavors els toca als pollastres de tercera classe, i es continua baixant fins als pobres ocells malgirbats, mig plomats i picotejats que ocupen la posició més baixa, els intocables de la jerarquia dels pollastres.

Els pollastres, com la gent dels barris residencials fora de les ciutats, fan vida comunitària. No passa el mateix amb els ocells cantors com els caragolets, que, no obstant això, viuen també en una jerarquia de domini. La diferència és que la seva jerarquia s'estén per un territori més gran. Els ocells més astuts, més forts, més sans i més afortunats ocupen el millor territori i el defensen. Gràcies a això, és més probable que atreguin parelles de qualitat superior, i que les seves cries sobrevisquin i prosperin. El fet d'estar protegit del vent, la pluja i els depredadors, i de tenir un accés fàcil a un aliment de qualitat, permet tenir una existència molt menys estressant. El territori és important, i no hi ha gaire diferència entre els drets de territori i l'estatus social. Sovint és una qüestió de vida o mort.

Si una malaltia infecciosa aviària assola una zona d'ocells cantors ben estratificats, els ocells que tenen més probabili-

tats d'emmalaltir i morir són els menys dominants i més sotmesos a estrès, és a dir, els que ocupen els esglaons més baixos de la comunitat.⁴ Això és igualment cert en les comunitats humanes, quan els virus aviaris de la grip i altres malalties assolien el planeta. Els pobres i els que estan sotmesos a estrès moren primer, i en gran quantitat. També són molt més susceptibles de patir malalties no infeccioses com càncer, diabetis i afeccions cardíques. Quan l'aristocràcia agafa un refredat, fa la dita popular, la classe treballadora es mor de pneumònia.

Com que el territori és important, i com que els llocs millors sempre són escassos, la recerca de territori entre els animals produeix conflicte. El conflicte, al seu torn, produeix un altre problema: com guanyar o perdre sense que les parts enfrontades hagin de pagar un preu excessivament elevat per la disputa. Aquest últim punt és especialment rellevant. Imaginem-nos que dos ocells s'enfronten per una zona atractiva per fer-hi el niu. La interacció pot degenerar fàcilment en un combat directe i físic. En aquestes circumstàncies, un dels ocells, normalment el més gros, acabarà guanyant, però fins i tot el triomfador pot haver quedat malferit en la contesa. Això vol dir que un tercer ocell, un astut espectador il·lès, es pot avançar oportunament i derrotar el vencedor ara perjudicat. Aquesta situació no és en absolut favorable per als dos primers.

CONFLICTE I TERRITORI

Al llarg dels mil·lennis, els animals que han de cohabitar amb altres animals en els mateixos territoris han après, en conseqüència, moltes estratègies per establir el seu domini amb un risc mínim de possibles danys. Un llop derrotat, per exemple, s'ajeu de panxa enlaire i exposa el coll al triomfador, que llavors no es dignarà a mossegar-l'hi. Al llop que acaba d'adqui-

rir la posició dominant encara li pot interessar tenir un futur company de cacera, al capdavant, fins i tot un de tan ridícul com el contrincant a qui acaba de derrotar. Els dragons barbuts, que són uns llangardaixos notablement sociables, se saluden pacíficament els uns als altres amb les potes del davant per indicar la seva voluntat de mantenir l'harmonia social. Els dofins produeixen uns patrons de so específics mentre cacen i en altres moments de gran excitació, per reduir el conflicte potencial entre membres dominants i subordinats del grup. Aquesta mena de comportament és endèmic en el món dels éssers vius.

Els llamàntols, que corren amunt i avall pel fons marí, no són una excepció en aquest sentit.⁵ Si se n'agafen unes quantes dotzenes i se'ls transporta a una àrea nova, es poden observar els rituals i les tècniques que fan servir per establir l'estatus individual. Cadascun dels llamàntols començarà explorant el territori nou, en part per apamar-ne els detalls i en part per trobar un bon lloc on amagar-se. Els llamàntols arriben a conèixer molts detalls del lloc on viuen, i recorden el que han après. Si n'espantes un vora el niu, tornarà ràpidament enrere i s'hi amagarà. Però si l'espantes una mica més lluny del niu, s'esmunyirà a tota velocitat cap a l'amagatall més proper, que haurà identificat anteriorment i ara recordarà.

Un llamàntol necessita un amagatall segur on descansar, a resguard dels depredadors i de les forces de la natura. A més a més, a mesura que creixen, els llamàntols muden la closca, cosa que els deixa tous i vulnerables durant llargs períodes de temps. Un cau sota una roca és una casa adequada per a un llamàntol, sobretot si està situat en un lloc on les closques i altres detritus es poden arrossegar fàcilment per cobrir-ne l'entrada un cop el llamàntol s'hi hagi instal·lat còmodament a dins. Malgrat tot, pot ser que només hi hagi un petit nombre de refugis o amagatalls de gran qualitat en cada nou territori. Són llocs escassos i valuosos. Contínuament arriben altres llamàntols que els voldrien ocupar.

Això vol dir que els llamàntols sovint es troben els uns als altres quan surten a explorar. Els investigadors han demostrat que fins i tot un llamàntol criat en aïllament sap el que ha de fer quan se'n troba un altre;⁶ disposa d'uns comportaments defensius i agressius complexos que estan integrats en el seu sistema nerviós. El llamàntol comença a moure's fent una mena de dansa, com un boxejador, mentre obre i aixeca les pinces, anant endavant i endarrere i d'un costat a l'altre, imitant el que fa el seu contrincant i agitant les pinces obertes. Simultàniament, fa servir uns òrgans que té sota els ulls per llançar rajos de líquid a l'altre. Aquest líquid conté una barreja de compostos químics que donen informació al contrincant sobre la mida, el sexe, la salut i l'estat d'ànim de l'animal.

De vegades, després de l'exhibició de pinces, un dels llamàntols ja s'adona que és molt més petit que el seu contrincant, i es retira sense lluitar. La informació química intercanviada mitjançant el raig de líquid pot tenir el mateix efecte, i convèncer un llamàntol menys saludable o menys agressiu de retirar-se. Aquest és el nivell 1 de la resolució de conflictes.⁷ Tanmateix, si els dos llamàntols són molt semblants quant a mida i habilitat aparent, o si l'intercanvi de líquid no ha estat prou informatiu, passaran al nivell 2. Llançant furiosos cops d'antena i amb les pinces plegades cap avall, un dels llamàntols avança mentre l'altre es retira. Tot seguit, el que es defensava avança, i l'agressor es retira. Després de repetir aquest ritual un parell de vegades, pot ser que el llamàntol més nerviós decideixi que no li interessa continuar l'enfrontament. En aquest cas sacsejarà la cua amb un aire reflexiu, recularà ràpidament i desapareixerà, per provar sort en una altra banda. Però si cap dels dos animals no cedeix, s'arriba al nivell 3, que implica un combat autèntic.

En aquest punt, els llamàntols a hores d'ara enfurismats s'abraonen violentament l'un sobre l'altre amb les pinces esteses per començar a forcejar. Cadascun dels llamàntols pro-

va de capgirar l'altre i deixar-lo de panxa enlaire. Un llamàntol que acabi en aquesta posició decidirà que el seu contrincant és capaç de ferir-lo greument, i la cosa més normal és que es rendeixi i se'n vagi (tot i que ho farà amb un ressentiment intens i renegant sense parar a l'esquena del vencedor). Si cap dels dos no pot capgirar l'altre —o si el que ha acabat capgirat no es rendeix— els llamàntols passen al nivell 4. Arribar a aquest nivell comporta un risc extrem, i no és un pas que es pugui fer a la lleugera: de la contesa resultant un o tots dos llamàntols en sortiran malparats, potser fatalment.

Els animals s'acosten l'un a l'altre cada vegada més de pressa. Ho fan amb les pinces obertes per poder aferrar una pota, una antena, la tija d'un ull, o qualsevol altra cosa exposada i vulnerable. Un cop un dels llamàntols aconseguix aferrar algun membre de l'altre, fa un moviment bruscat de cua cap enrere amb la pinça fermament tancada per intentar arrancar el membre agafat. Les disputes que han arribat fins a aquest punt solen donar un guanyador i un perdedor clars. És improbable que el perdedor sobrevisqui, sobretot si es queda en el territori que ocupa el vencedor, ara convertit en un enemic mortal.

Després de perdre un combat, amb independència de l'agressivitat amb què s'ha batut, el llamàntol perd les ganes de continuar lluitant, fins i tot contra altres contrincants a qui havia derrotat abans. Un competidor vençut perd la confiança en si mateix, de vegades durant dies. De tant en tant, la derrota pot tenir conseqüències encara més greus. Si un llamàntol dominant pateix una derrota catastròfica, el seu cervell queda bàsicament dissolt. Tot seguit es forma un cervell nou, de subordinat, més adient a la nova posició humil que ha d'ocupar.⁸ El cervell original no té la sofisticació necessària per gestionar la transformació de sobirà a últim de la colla sense passar per una dissolució i una reconstrucció gairebé completes. Qualsevol que hagi experimentat una transforma-

ció dolorosa, després d'una derrota greu en l'àmbit sentimental o professional, potser sentirà una mena d'afinitat amb aquest crustaci, abans triomfador, ara derrotat.

LA NEUROQUÍMICA DE LA DERROTA I LA DE LA VICTÒRIA

El cervell d'un llamàntol derrotat es distingeix de manera notable del d'un llamàntol vencedor. Això queda reflectit en les seves respectives postures. El fet que un llamàntol es mostri segur o servil dependrà de la proporció entre dos compostos químics que modulen la comunicació entre les seves neurones: la serotonina i l'octopamina. La victòria incrementa la proporció de la primera respecte a la segona.

Un llamàntol amb uns nivells elevats de serotonina i uns nivells baixos d'octopamina és un crustaci estarrufat i altiu, molt menys inclinat a retrocedir si el desafien. Això és així perquè la serotonina ajuda a regular la tensió postural. Un llamàntol en tensió estén les extremitats per fer la impressió que és molt llarg i perillós, com en Clint Eastwood en un espagueti western. Quan un llamàntol que acaba de perdre un combat és exposat a la serotonina, s'estira tot ell i s'enfronta fins i tot a contrincants que l'havien vençut amb anterioritat, i lluita durant més temps i amb més energia.⁹ Els fàrmacs que es recepten als éssers humans que pateixen de depressió, que són inhibidors selectius de la recaptació de serotonina, tenen si fa no fa el mateix efecte químic sobre el comportament. En una de les proves més extraordinàries de la continuïtat evolutiva de la vida a la Terra, el Prozac aconsegueix animar fins i tot els llamàntols.¹⁰

El que caracteritza el vencedor és un nivell elevat de serotonina i un nivell baix d'octopamina. La configuració neuroquímica oposada (un nivell més elevat d'octopamina que de serotonina) fa que un llamàntol exhibeixi un aire derrotat, encongít, inhibít, abatut i espantadís; segurament, aquest in-

dividu es queda parat a les cantonades i s'esmuny així que ensuma el més petit perill. La serotonina i l'octopamina també regulen el reflex que fa que els llamàntols remenin la cua, moviment amb el qual s'impulsen ràpidament cap enrere quan han de fugir. En un llamàntol derrotat, la provocació necessària per desencadenar aquest reflex és menor. Es pot veure una reacció similar en el reflex de sobresalt exagerat que caracteritza els soldats o els infants maltractats amb estrès posttraumàtic.

EL PRINCIPI DE LA DISTRIBUCIÓ DESIGUAL

Quan un llamàntol derrotat recupera el coratge i s'atreveix a lluitar altra vegada, té més probabilitats de tornar a perdre del que es pronosticaria, estadísticament, si es tinguessin en compte els seus combats anteriors. El contrincant victoriós, d'altra banda, té més probabilitats de guanyar. El món dels llamàntols segueix la norma del tot o res, igual que les societats humanes, en què l'u per cent de dalt de tot acumula tanta riquesa com el 50 per cent de baix,¹¹ i els 85 individus més adinerats tenen tanta riquesa com els 3.500 milions de persones més pobres.

El mateix principi brutal de distribució desigual és vigent fora de l'àmbit de les finances; de fet, té vigència en tots els àmbits en què la producció creativa és necessària. La majoria dels articles sobre ciència els publica un grup molt reduït de científics. Una minúscula proporció dels músics produeix gairebé tota la música comercial que s'enregistra. Tan sols un grapat d'autors venen tots els llibres. Cada any, als EUA es venen un milió i mig de llibres diferents (!). Tanmateix, de tots aquests, de només cinc-cents títols se'n vendran més de 100.000 exemplars.¹² D'una manera semblant, només quatre compositors clàssics (Bach, Beethoven, Mozart i Txaikovski) van escriure gairebé tota la música que toquen les orquestres

modernes. Bach, en concret, va ser un compositor tan prolífic que farien falta dècades de feina tan sols per copiar a mà les seves partitures, i, no obstant això, només una petita part d'aquesta prodigiosa producció s'interpreta habitualment. Passa el mateix amb els altres tres membres d'aquest grup de compositors hiperdominants: només una petita part de la seva obra continua tocant-se àmpliament. Així doncs, una petita part de la música composta per una petita proporció dels compositors clàssics de tots els temps constitueix gairebé tota la música clàssica que la humanitat coneix i adora.

Aquest principi s'anomena, de vegades, llei de Price, en honor a l'investigador Derek J. de Solla Price,¹³ que va descobrir la seva aplicació a la ciència l'any 1963. Es pot representar esquemàticament amb un gràfic en forma d'el·lipse, amb el nombre de persones en l'eix vertical i la productivitat o els recursos en l'eix horitzontal. El principi bàsic d'aquesta llei s'havia descobert molt abans. Vilfredo Pareto (1848-1923), un polifacètic erudit italià, va veure que es podia aplicar a la distribució de la riquesa a principis del segle xx, i sembla vigent en totes les societats que s'han estudiat, independentment de la forma de govern que tinguin. També regeix la població de les ciutats (un petit nombre d'urbs concentra gairebé tota la gent), la massa dels cossos celestes (un nombre reduït d'astres acapara tota la matèria), i la freqüència de les paraules en una llengua (per al 90% de la comunicació que té lloc només es fan servir 500 paraules), entre moltes altres coses. De vegades se'l coneix com a principi de Mateu (Mateu 25:29), per la que és, potser, la declaració més severa que s'hagi atribuït mai a Crist: «Perquè a tot aquell qui té, li donaran encara més, i en tindrà a vessar, però al qui no té, li prendran fins allò que li queda».*

* La traducció d'aquest passatge bíblic i de tots els altres que apareixen al llarg del llibre prové de la Bíblia catalana interconfessional (Barcelona, Editorial Claret, 2014). (*Nota de la t.*)

Pots estar realment segur que ets el Fill de Déu quan les teves màximes són vàlides fins i tot per als crustacis.

Tornant a aquests irritables animals: no cal gaire temps perquè els llamàntols, posant-se a prova els uns als altres, aprenguin a qui es pot burxar i a qui convé evitar, i, un cop ho han après, la jerarquia resultant és estable en extrem. Un cop ha guanyat, l'únic que ha de fer un vencedor és bellugar les antenes d'una manera amenaçadora, i un contrincant amb qui ja s'hagi enfrontat es farà fonedís rere un núvol de sorra. Un llamàntol més dèbil deixarà de desafiar la resta, acceptarà el seu estatus humil i mantindrà les potes enganxades al cos. El llamàntol de dalt de tot, en canvi —el que ocupa el millor cau, descansa bé i s'alimenta en abundància—, exhibeix el domini per tot el seu territori, fent sortir de males maneres els llamàntols subalterns dels seus caus en plena nit, només per recordar-los qui mana.

TOTES LES NOIES

Els llamàntols femella (que també lluiten amb energia pel territori durant les etapes clarament maternals de la seva existència)¹⁴ identifiquen ràpidament el mascle més poderós i se senten irresistiblement atrets per ell. Aquesta estratègia és brillant, en la meua opinió. D'altra banda, és una estratègia emprada per les femelles de moltes espècies diferents, incloent-hi l'espècie humana. En comptes d'emprendre els difícilíssims càlculs que caldrien per identificar el millor mascle, les femelles resolen el problema indirectament, mitjançant els càlculs mecànics de la jerarquia de domini. Deixen que els mascles es barallin entre si per establir-la i trien els seus amants començant pels que queden més amunt. Això és més o menys el que passa amb l'assignació de preus en el mercat de valors, en el qual el valor d'una empresa concreta es determina mitjançant la competència entre totes les empreses.

Quan arriba el moment de fer la muda de closca, les femelles es comencen a interessar per l'aparellament. Comencen a passejar-se per casa del llamàntol dominant, deixant anar fragàncies atractives i substàncies afrodisíacques vora seu, intentant seduir-lo. Pel que fa al mascle, l'agressivitat li ha permès triomfar, o sigui que és probable que reaccioni amb una exhibició de domini i d'irritació. A més a més, és gros, sa i poderós. No és fàcil fer-li desviar l'atenció de la lluita a l'aparellament. (Si se l'encisa de la manera adequada, tanmateix, modificarà el seu comportament cap a la femella. Es tracta de l'equivalent, en el món dels llamàntols, de *Cinquanta ombres de Grey*, el llibre de butxaca més venut de tots els temps i l'eterna trama, a l'estil de *La Bella i la Bèstia*, de la història d'amor arquetípica. Aquest és el patró de conducta que se'ns representa contínuament en les fantasies literàries sexualment explícites que són tan populars entre les dones com les imatges provocatives de dones despullades ho són per als homes.)

Caldria assenyalar, de totes maneres, que la força física pura i simple és una base inestable per construir un domini durador, tal com el primatòleg neerlandès Frans de Waal¹⁵ s'ha escarrassat a demostrar. Entre els grups de ximpanzés que va estudiar, els mascles que reeixien a més llarg termini havien de reforçar la seva capacitat física amb atributs més sofisticats. Al capdavant, fins el tirà més brutal pot ser derrocat per dos contrincants que siguin tres quartes parts tan malignes com ell. Per això, els mascles que resten durant més temps a dalt de tot són els que formen coalicions amb els seus companys de rang inferior i presten una gran atenció a les femelles del grup i a les seves cries. L'argúcia política de petonejar els infants té literalment milions d'anys d'antiguitat. Els llamàntols, però, encara són primitius en comparació, o sigui que amb els elements més essencials de la trama de *La Bella i la Bèstia* en tenen prou.

Un cop ha encisat degudament la Bèstia, la femella (de

llamàntol) que ho ha aconseguit es despulla desfent-se de la closca i queda perillosament tova, vulnerable i preparada per aparellar-se. En el moment just, el mascle, ara convertit en un amant delicat, diposita un paquet d'esperma en el receptacle oportú. Després d'això, la femella es queda per aquella zona i es va endurint durant un parell de setmanes (un altre fenomen no del tot desconegut entre els éssers humans). Quan li ve de gust, se'n torna a casa seva, carregada d'ous fecundats. En aquest punt, una altra femella intentarà la mateixa operació, i així successivament. El mascle dominant, amb la seva postura erecta i segura, no tan sols aconsegueix les millors propietats i un accés fàcil a les millors zones de caça, sinó també totes les noies. Si s'és un llamàntol i s'és mascle, és exponencialment més convenient ser un triomfador.

¿Per què és rellevant, tot això? Per un nombre sorprenent de raons, a banda de les que són còmicament òbvies. En primer lloc, sabem que els llamàntols campen pel món, en una forma o altra, des de fa més de 350 milions d'anys.¹⁶ Això és un temps llarguíssim. Fa 65 milions d'anys encara hi havia dinosaures. Per a nosaltres, es tracta d'un passat inimaginablement remot. Per als llamàntols, tanmateix, els dinosaures van ser els nou-rics que van aparèixer i van desaparèixer en el corrent del temps quasi etern. Això vol dir que les jerarquies de domini han estat un tret essencialment permanent de l'ambient al qual s'han adaptat totes les formes de vida complexes. Fa 300 milions d'anys, els cervells i els sistemes nerviosos eren relativament simples. No obstant això, ja tenien l'estructura i la neuroquímica necessàries per processar la informació relativa a l'estatus i a la societat. Resulta difícil sobreestimar la importància d'aquest fet.